Onderzoek Meerwaarde Samenwonen

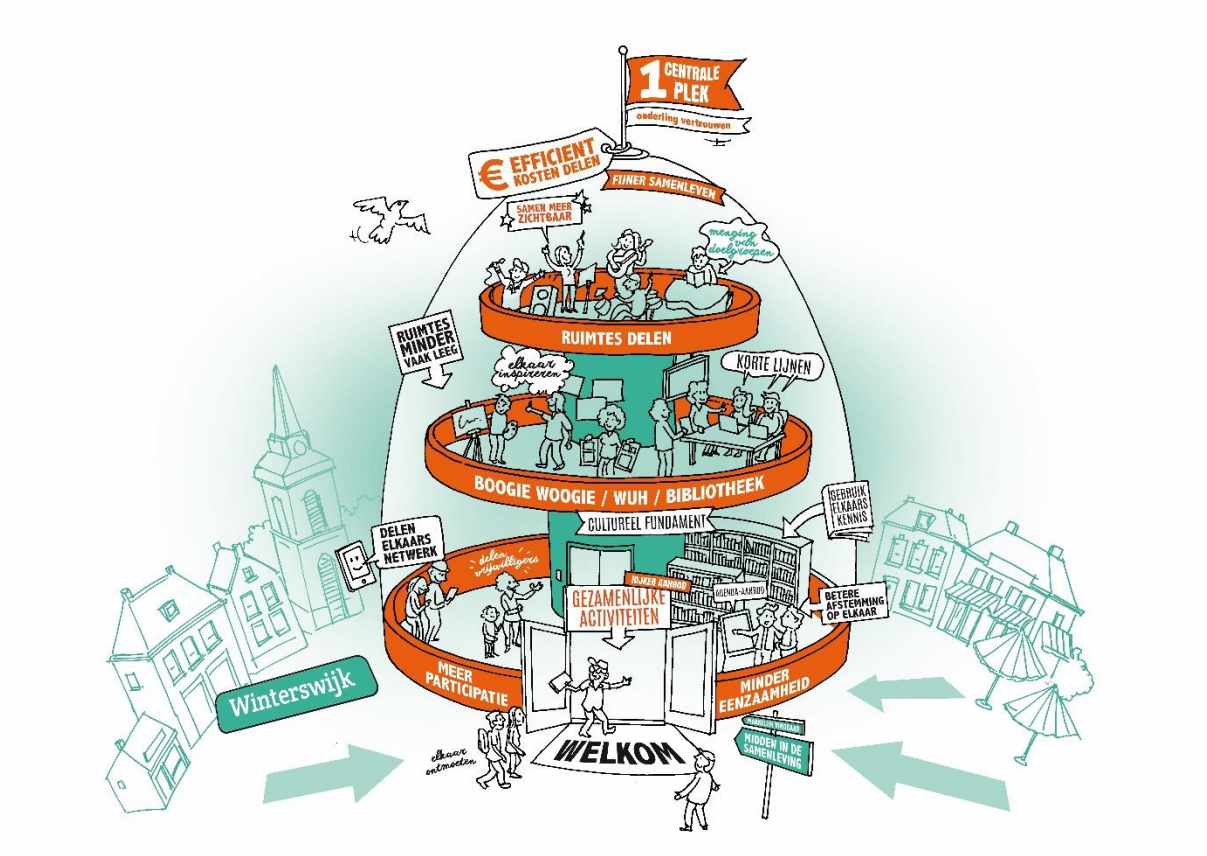
De Winterswijkse Uitdaging, de Bibliotheek en Boogie Woogie in één pand

Mei 2023

Spectrum, partner met elan

“Het mooie is dat je voor alles op één plek terecht kunt: voor huiswerk, voor kunst maken, thee drinken, op je laptop werken, iets nieuws leren. Alles kan. En dat is dan samen in plaats van thuis alleen.”

1. Visuele samenvatting

2. Inhoudsopgave

1. Visuele samenvatting 3
2. Inhoudsopgave 4
3. Inleiding 5
4. Aanpak 5
5. Ontwikkelingen 5
6. Veranderverhaal 8
   6.1. Ervaren meerwaarde 9
   6.2. Verwachte meerwaarde 10
   6.3. Aandachtspunten 12
7. Samenvatting 14
8. Bijlage: Bronnen 15

3. Inleiding

Boogie Woogie, de Winterswijkse Uitdaging (WUh) en de Bibliotheek Oost-Achterhoek hebben de wens om samen te wonen en werken. De WUh en Boogie Woogie zijn momenteel in hetzelfde pand gevestigd en merken dat ze samen nog meer voor de inwoners van Winterswijk kunnen betekenen. Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek verwachten dat deze positieve ontwikkeling wordt versterkt als ook de Bibliotheek in hetzelfde pand is gevestigd. Het huidige pand van Boogie Woogie is verouderd en voldoet niet aan de flexibele vraag van nu. Er is behoefte aan een centrale plek in Winterswijk met voldoende ruimte voor alle drie de partijen. Spectrum onderzoekt de verwachte maatschappelijke meerwaarde die het samenwonen van Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek met zich meebrengt.

4. Aanpak

Dit kwalitatieve onderzoek bestaat uit een drietal onderdelen: deskresearch, opstellen van het veranderverhaal en aanscherpen van het veranderverhaal. Om erachter te komen welke meerwaarde samenwonen en -werken door bibliotheken, welzijnsorganisaties en/ of culturele organisaties heeft, benutten we de reeds opgedane ervaringen van elders uit het land. We beschrijven ontwikkelingen en trends op dit gebied.

Daarnaast stellen we het veranderverhaal op. Dit komt tot stand door met Boogie Woogie, WUh en de Bibliotheek te bekijken wat er verandert als ze samenwonen. De WUh en Boogie Woogie hebben daar al enige ervaring mee en we maken een doorkijk naar de toekomst: wat levert het samenwonen op? Daarbij hebben we oog voor de effecten voor inwoners, ondernemers en de drie partners. Tot slot houden we individuele interviews met twaalf diverse stakeholders om het veranderverhaal te toetsen en aan te scherpen. Dit zijn inwoners van Winterswijk, vrijwilligers, ondernemers en professionals (zie bijlage 1). Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek hebben de stakeholders uitgenodigd en ze waren allen direct bereid om hun verhaal te delen. Een van de reacties was: "*Gemeente schiet nou eens op, dit is de zoveelste keer dat er een onderzoek is.*" Dit weerhield de stakeholder er niet van om toch deel te nemen aan dit onderzoek.

Tijdens de interviews zijn open vragen gesteld. De stakeholders zijn uitgenodigd om hun verhaal te delen. Tevens kregen zij een aantal stellingen voorgelegd. De stakeholders geven aan in hoeverre zij het eens zijn met de stellingen en met name waarom zij er op die manier naar kijken. Deze input zorgt voor een verrijking en aanscherping van het opgestelde veranderverhaal.

5. Ontwikkelingen

De trend is onmiskenbaar: culturele instellingen zoeken elkaar steeds vaker op. In de vorm van samenwerkingen op het gebied van specifieke activiteiten en thema's, maar ook door te verhuizen naar een gezamenlijke locatie, of zelfs door een bestuurlijke of juridische fusie aan te gaan. De aanleiding om samen te werken is divers. Vaak is er een financiële aanleiding, in de vorm van een bezuinigingswens van de gemeente. Daarnaast worden kansen gezien op het gebied van inhoudelijke samenwerking. Combinaties van culturele functies die het vaakst voorkomen zijn (kunst & cultuur-) educatie met een podium, en (kunst & cultuur-) educatie met een Bibliotheek[1].

[1] Voor dit hoofdstuk hebben we gebruikt gemaakt van verschillende bronnen, zie bijlage 1.

Een bekend Gelders voorbeeld is de Rozet in Arnhem. In het multifunctionele gebouw komen een Bibliotheek, erfgoedinstelling, museum, kunstbedrijf, volksuniversiteit en horecagelegenheid samen, gevat onder de drie noemers taal, kunst en erfgoed. Tijdens dit onderzoek wordt de Rozet meermaals genoemd. Niet om in Winterswijk een kopie te plaatsen, maar meer om af te kijken wat er voor Winterswijk mogelijk kan werken.

Inspiratie voor gecombineerde instellingen is onder andere opgedaan in Zweden. In Stockholm is het Kulturhuset Statsteatern ontwikkeld: een soort huiskamer, maar dan een hele grote met heel veel voorzieningen, waar je je thuis voelt als je van huis bent. Dat wordt ook wel *third place* genoemd. Thuis is je *first place* en je school of werk is je *second place*.

Een third place is van belang voor burgerschap en maatschappelijke participatie. Architect en creative guide Aat Vos onderschrijft het belang van een third place: “Door de globalisering en onze almaar individualistischer wordende maatschappij, raken we steeds verder vervreemd van onze omgeving. Terwijl het zo belangrijk is om daar juist onderdeel van te zijn; een prettige leefomgeving creëer je immers met elkaar. Het Kulturhuset is een prachtig voorbeeld van hoe je als stad kunt inspelen op de menselijke behoefte om in contact te staan met de plek waar je woont en met de mensen om je heen.”

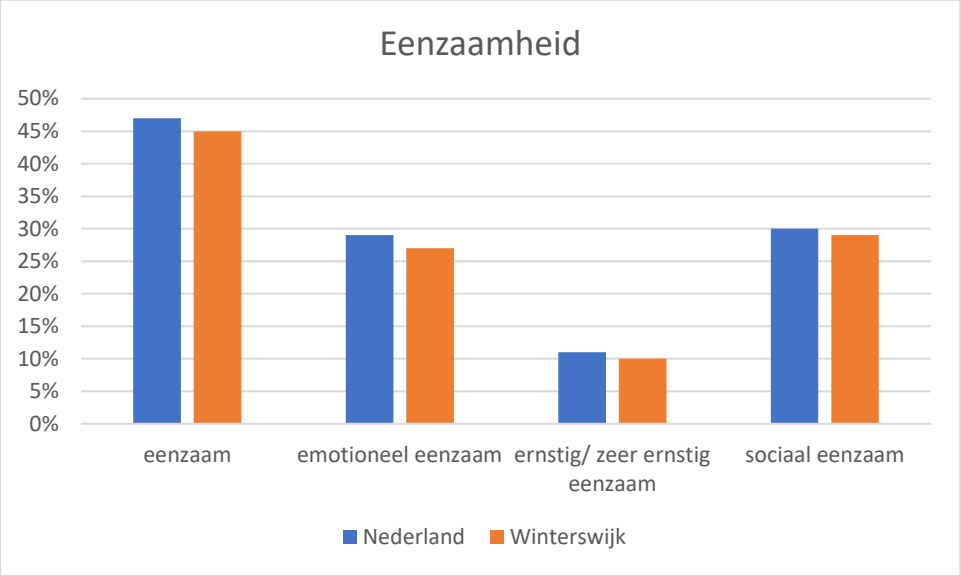
De uitdaging zit het in het aantrekkelijk maken van deze third places voor grote en diverse groepen mensen. Aat Vos geeft aan: “Door niet alleen een commercieel, maar ook een publiek programma aan te bieden. Commerciële third places zijn er namelijk al genoeg. Neem Starbucks, elke stad staat er vol mee. Maar die kosten allemaal geld en zijn voor de zogeheten *haves* – mensen die dat kunnen en willen betalen. Mensen voor wie dat niet vanzelfsprekend is, de *not-haves*, vissen hier dus achter het net.” Een heel actueel onderwerp dat in Winterswijk ook aandacht verdient: hoe zorgen we ervoor dat we iedereen binnen krijgen en niet alleen de mensen met voldoende geld?

Een third place is er echt voor iedereen en is meer dan een plek waar je graag komt en verblijft. Er gebeurt meer dan individuele ontplooiing. Er wordt groei gestimuleerd op de piramide van de Amerikaanse klinisch psycholoog Abraham Maslow. Uit onderzoek van 2019 blijkt dat bezoekers meer mengen dan voorheen, vaker activiteiten ontplooien dan vroeger, ze zagen meer andere mensen en het bezoekersaantal steeg. Ook de verblijfsduur bij de third place neemt toe. Het laat zien dat niet alleen de onderste twee lagen uit de piramide, maar ook de derde (sociale behoefte) en soms ook de tweede (waardering) laag wordt aangeraakt (zie figuur 1).

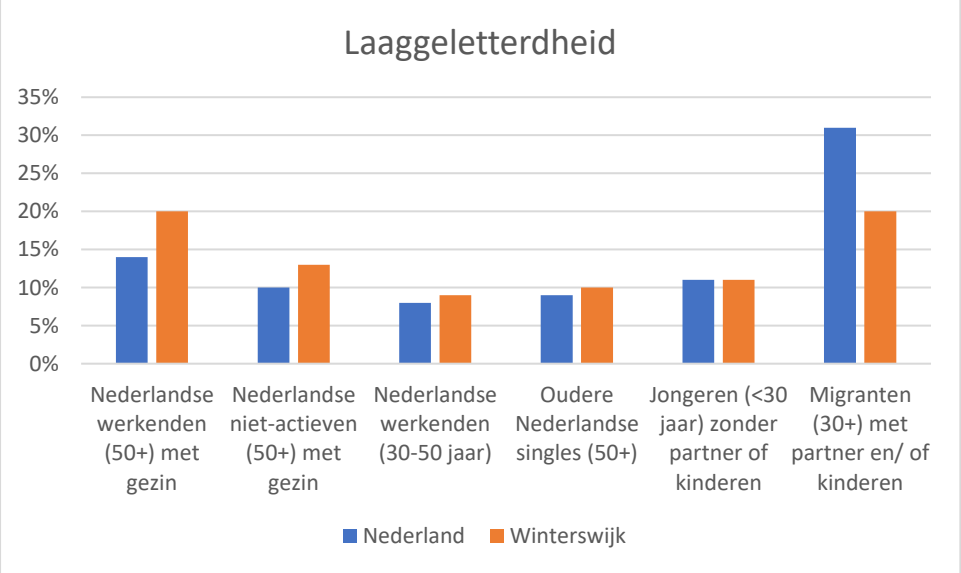
Figuur 1: De piramide over menselijke behoeften van Abraham Maslow

En die groei is nodig. Maatschappelijke thema's als eenzaamheid en laaggeletterdheid spelen een rol in de Winterswijkse samenleving. In Winterswijk voelt 45% van de mensen van 18 jaar en ouder zich eenzaam. Tien procent voelt zich zelfs ernstig tot zeer ernstig eenzaam (zie figuur 2). Voor de mensen van 65 jaar en ouder ligt het percentage dat zich eenzaam voelt nog hoger. Zowel in Winterswijk, als in de rest van Nederland, is dat 50%. Een actueel thema, waar nog veel winst valt te behalen.

Figuur 2: het percentage inwoners in Nederland en de gemeente Winterswijk dat in gezondheidsmonitor van het RIVM heeft aangegeven dat het onderwerp van toepassing is (bron: allecijfers.nl)

En dat geldt ook voor laaggeletterdheid. In Nederland is ongeveer 12% laaggeletterd en in Winterswijk ligt dat percentage nog hoger met 14%. Er wordt ook gekeken naar verschillende doelgroepen. De groep Nederlandse werkenden (50+) met een gezin dat laaggeletterd is met 20% in Winterswijk een stuk groter dan het landelijk gemiddelde van 14% (zie figuur 3) en vraagt om aandacht.

Figuur 3: Het percentage laaggeletterden naar doelgroep in Nederland en de gemeente Winterswijk (bron: geletterdheidinzicht.nl).

6. Veranderverhaal

De drie partners hebben ieder op zich maatschappelijke waarde. We beschrijven eerst de waarde van de drie partners en gaan daarna in op de versterkende werking van het samenwonen.

De Bibliotheek Oost-Achterhoek is gevestigd in de gemeente Winterswijk, Berkelland, en Oost Gelre. De Bibliotheek in Winterswijk bestaat dit jaar 100 jaar. Al 100 jaar is de Bibliotheek een vaste waarde als publieke toegang tot informatie, educatie en cultuur. De Bibliotheek draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, aan vergroting van maatschappelijke kansen en aan sociale cohesie. Daarmee is de Bibliotheek een essentiële maatschappelijke voorziening. Plezier in het lezen staat bij de Bibliotheek voorop. Niet in het laatst voor kinderen, want zij die meer lezen, lezen zichzelf stilletjes naar een hoger onderwijsniveau. Hoe om te gaan met informatie in een digitale wereld die zich razendsnel ontwikkelt komt terug in zowel de lessen in het onderwijs als cursussen voor volwassenen. De Bibliotheek ziet haar toekomst in samenwerking met partners omdat daardoor het effect van alle inspanningen groter kan worden.

De WUh is de maatschappelijk verbinder van Winterswijk. Hun brede netwerk, bij zowel het bedrijfsleven als gemeente, maatschappelijke organisaties en verenigingen, zetten ze in om maatschappelijk verschil te maken in Winterswijk. Ze zijn bijvoorbeeld de vrijwilligerscentrale van Winterswijk. Ze matchen vrijwilligers met maatschappelijke organisaties en verenigingen en ze matchen mensen uit het AZC met activiteiten en vrijwilligerswerk. Verder zorgen ze ervoor dat mensen die daar zelf niet toe in staat zijn van A naar B komen met het Samenrijderspunt en ANWB Automaatje. Daarnaast helpt de WUh verschillende groepen om inlopen te organiseren, denk aan veteranen of mensen in eenzaamheid. De activiteiten van de WUh voeren ze soms zelf uit, maar soms weten ze ook verschillende onderdelen van hun netwerk aan elkaar te koppelen, zodat de organisaties elkaar kunnen helpen. De WUh is de spin in het web, altijd op zoek naar nieuwe verbindingen.

Boogie Woogie is een breed sociaal-cultureel centrum voor jong en oud met een Euregionale functie. Het is dé plek waar je kunt leren, inspiratie kunt opdoen en andere mensen kunt ontmoeten die zich net als jij willen uiten en ontwikkelen door middel van kunst en cultuur. Dat kan bijvoorbeeld door het volgen van wekelijkse muziek- en danslessen, workshops en cursussen op het terrein van de beeldende kunst of theaterlessen. Gekwalificeerde docenten helpen je inzicht te krijgen in je talent en dit verder te ontwikkelen. Natuurlijk is er meer dan alleen maar les. Je kunt samen muziek maken in één van de bands of orkesten, repeteren in de bandruimtes en opnamestudio of zingen in een koor. Boogie Woogie biedt tevens diverse mogelijkheden op het gebied van cultuureducatie.
Of je nu eenzaam bent of zorg nodig hebt, kunst en cultuur zijn een krachtig middel om in beweging te komen en om mensen te ontmoeten. Als uitvoerder van de themalijn Presentatie van het Cultuur en Erfgoedpact Achterhoek verbindt Boogie Woogie verschillende generaties met elkaar: ouderen en jongeren of ouderen en mantelzorgers en amateurkustenaars. Met het programma Lang Leve Kunst Oost- Achterhoek weten ze dankzij de inzet van vrijwilligers ouderen in zorginstellingen en thuis te raken, uit te dagen en te activeren.

Door samen te gaan wonen verwachten Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek dat ze meer impact maken. De WUh en Boogie Woogie doen deze ervaring al op, doordat ze in hetzelfde pand zijn gevestigd. Het veranderverhaal beschrijft de opgedane en verwachte verandering die het samenwonen met zich meebrengt.

Vanuit verschillende perspectieven kijken we naar deze verandering om zo tot een gezamenlijk en compleet verhaal te komen. Om tot het veranderverhaal te komen staan vier vragen centraal:

1. Welke meerwaarde ervaren WUh, Boogie Woogie en de Bibliotheek nu al?
2. Welke meerwaarde wordt bij samenwonen verwacht?
    - Voor inwoners
    - Voor zichzelf
    - Voor hen gezamenlijk
    - Voor ondernemers
    - Voor …. ?
3. Welke (extra) meerwaarde heeft samenwonen in het centrum?
4. Welke negatieve effecten worden bij samenwonen verwacht?

6.1. Ervaren meerwaarde

Voorheen hadden WUh en Boogie Woogie ieder hun eigen activiteiten. Nu ze samenwonen, bieden ze ook gezamenlijk activiteiten aan. De activiteiten zijn hierdoor nog rijker voor de inwoner. De WUh en Boogie Woogie lopen makkelijk bij elkaar binnen. Daardoor komen sommige activiteiten nu wel van de grond, waar dat voorheen niet lukte. Zo hebben ze samen een benefietconcert georganiseerd voor Oekraïne. Iets dat alleen tot stand kwam omdat ze het samen deden: de WUh zette haar achterban in beweging en Boogie Woogie regelde binnen een dag een podium met artiesten. Dit concert bracht veel mensen samen.

De WUh en Boogie Woogie maken gebruik van elkaars kennis. Doordat ze van elkaar weten wat ze te bieden hebben, kunnen ze inwoners ook eenvoudig naar elkaar doorverwijzen. De inwoners hoeven hiervoor het pand niet uit, wat drempelverlagend werkt. Tevens benutten ze elkaars netwerk. De WUh heeft een groot netwerk binnen het bedrijfsleven en bij het AZC. Deze contacten zijn onder andere voor het benefietconcert ingezet.

Misschien wel de grootste waarde zit in de synergie die er plaatsvindt door samen te wonen. Er is meer dan de activiteiten die (al dan niet) gezamenlijk worden aangeboden. Zo hebben de schilderijen van een schilderworkshop in de gangen van het pand gehangen. Toen een andere bezoeker die zag, was die zo enthousiast dat die wel een van de schilderijen wilde kopen. Deze bezoeker heeft een telefoonnummer achter gelaten. Mensen ontmoeten elkaar. Niet alleen tijdens een activiteit, maar ook omdat ze in hetzelfde gebouw aanwezig zijn. En het voorbeeld van de schilderijen geeft aan dat er zelfs, heel spontaan, op commercieel vlak wat groeit.

Daarnaast levert het samenwonen praktische voordelen op. Het is financieel aantrekkelijk om samen te wonen en daarnaast biedt het de mogelijkheid om ruimten te delen. Zo zit Stichting Present in de ochtend in een ruimte, waar in de middag gitaarlessen worden verzorgd. Ruimten staan op deze manier minder vaak leeg.

De Bibliotheek biedt een leeskring aan in het pand waar de WUh en Boogie Woogie zijn gehuisvest en ervaart voordeel. Doordat ze hun flyers met de vraag om vrijwilligers in het pand konden ophangen, kregen ze daar aanmeldingen uit van geïnteresseerde vrijwilligers.
Inwoners zien andere activiteiten en flyers en raken hierdoor geïnspireerd. Een lid van het koor zag dat er schilderworkshops worden aangeboden en is die erbij gaan volgen. Het samenwonen neemt ook vooroordelen weg zoals bijvoorbeeld *‘Bij Boogie Woogie geven ze toch alleen maar muzieklessen?’.*

6.2. Verwachte meerwaarde

De verwachting is dat de meerwaarde die nu al wordt ervaren, versterkt zal worden als de Bibliotheek ook in eenzelfde pand is gehuisvest. Er zullen nog meer **gezamenlijke activiteiten** komen die innovatief zijn. Denk aan 3D printen voor alle leeftijdsgroepen, spoken word op het toneel, (digitale) geletterdheid voor mensen met een andere moedertaal dan Nederlands, bladmuziek uitlenen, etc. De partners kunnen de activiteiten nog beter op elkaar afstemmen, zodat ze de activiteiten niet op hetzelfde moment organiseren en misschien zelfs wel gaan combineren. Door de inhoud op elkaar af te stemmen wordt er een zo mooi mogelijk aanbod gecreëerd. Tijdens de sessie om tot het veranderverhaal te komen, kwamen er allerlei ideeën voor gezamenlijke activiteiten. De energie spatte ervan af. Ook de mensen die geïnterviewd zijn, noemden vanuit zichzelf verschillende nieuwe gezamenlijke activiteiten. Zoals lessen voor het basisonderwijs, kunst- en muziekuitleen bij de Bibliotheek, terugkerende festivals, culturele debatten, etc.
Polarisatie en eenzaamheid zijn thema's waar Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek alle drie mee aan de slag zijn. Door hun krachten te bundelen bedenken ze niet los van elkaar, maar juist met elkaar een aanpak. Daardoor kunnen ze veel meer impact maken; ze doen immers geen dingen dubbel én brengen vanuit eigen expertise kennis en kunde in.

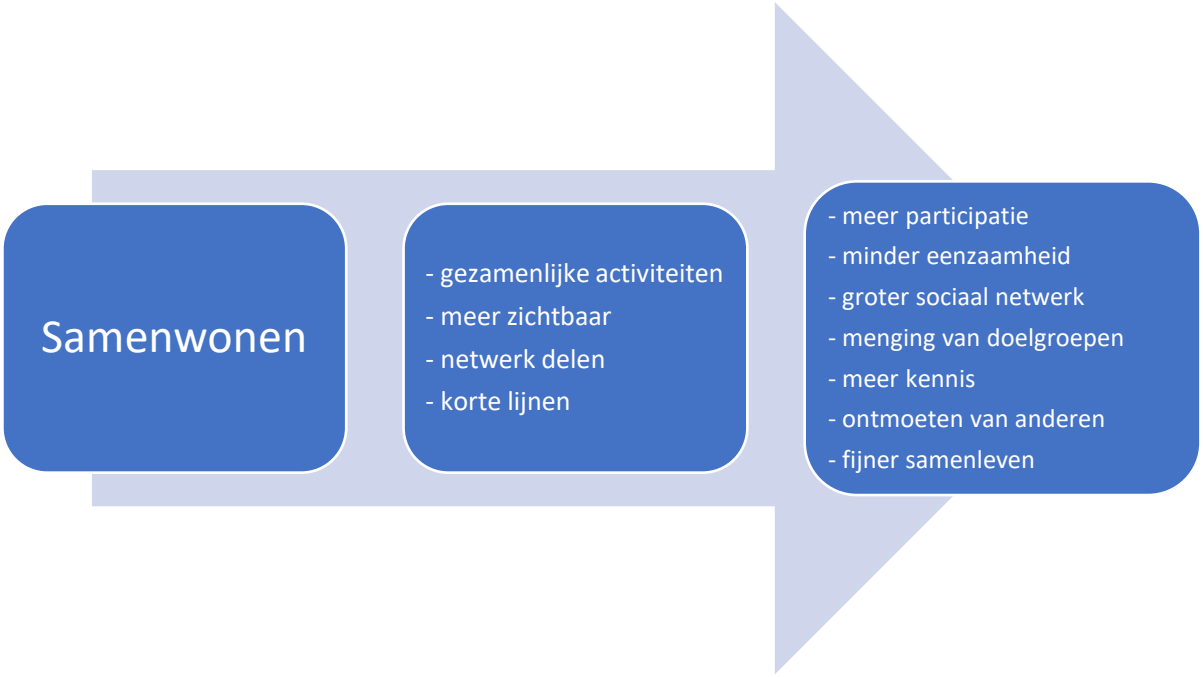
Door in een pand samen te wonen worden de verschillende partners **meer zichtbaar** voor de inwoners en elkaar. Inwoners raken geïnspireerd als ze een boek komen inleveren en ze horen muziek uit de gang komen. Of ze volgen een DJ workshop en zien dat de Bibliotheek ook interessante workshops biedt, zoals digitaal tekenen en animeren. Met name een pand in het centrum zal een herkenbare plek voor inwoners worden. Een plek waar je makkelijk binnenstapt. Het bezoekersaantal van de drie partijen lag in 2022 op ruim 100.000 en de verwachting is dat dit bij een centrale ligging fors stijgt. Omdat het een fijne plek is om te zijn, waar meer activiteiten worden georganiseerd en waar ook de toevallige voorbijganger binnenstapt. Bij de Rozet in Arnhem hebben ze de ervaring dat de centrale ligging plus de prettige sfeer in het pand voor veel meer bezoekers zorgt. De centrale ligging zal ervoor zorgen dat mensen even binnenkomen. Of dat nou voor koffie, een ontmoeting of een activiteit is. Ze komen er binnen omdat ze zich er welkom en prettig voelen.

De partners gebruiken vaak het woord kruisbestuiving. Daarmee doelen ze op nieuwe creatieve samenwerking op activiteiten, maar ook op het bereiken van de doelgroep van de partners die zij zelf juist niet makkelijk bereiken. Een goed voorbeeld is het aanbod van taalcoaches voor laaggeletterden bij de Bibliotheek, terwijl de doelgroep daarvoor eerder binnenkomt via de WUh. Laaggeletterden lopen nu eenmaal niet snel een Bibliotheek binnen. Samenwonen verlaagt de drempel.

De drie partners hebben samen een heel groot **netwerk** dat ze kunnen **delen**. Zo zijn de contacten die de WUh met het bedrijfsleven heeft, voor de Bibliotheek een mooie ingang om leesvaardigheid te kunnen bevorderen binnen het bedrijfsleven. Voor het netwerk is het ook prettig om één keer door de samenwerkende partners benaderd te worden in plaats van drie keer door hen apart.

De afstand onderling is letterlijk klein als de partners gaan samenwonen. De **korte lijnen** zorgen ervoor dat ze eenvoudig naar elkaar kunnen doorverwijzen, ze weten beter van elkaar wat ze bieden en ze stemmen meer met elkaar af. Samen zijn ze in staat om te ontschotten. Dat komt omdat er vertrouwen is, ze elkaar kennen en elkaar weten te vinden. En ze streven hetzelfde doel na: een fijne prettige leefomgeving.

Door het samenwonen bieden de partners meer gezamenlijke activiteiten aan, zijn ze meer zichtbaar, delen ze hun netwerk, bereiken ze elkaars doelgroep en is er sprake van korte lijnen. Dit zorgt voor verandering op verschillende vlakken. Voor inwoners, voor Winterswijk en voor henzelf (zie figuur 4).

Figuur 4: het veranderverhaal in een notendop

De partners zien een fijne, centrale plek voor zich waar je je talent kunt ontdekken, je anderen kunt ontmoeten en waar je sociaal en cultureel kunt ontwikkelen. Door het totale aanbod van activiteiten zal er sprake zijn van **meer participatie.** Inwoners kunnen vaardigheden en kennis opdoen, die ze elders weer in kunnen zetten. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk of betaald werk. Een aantal jongeren, die muziekproductielessen bij Boogie Woogie hebben gevolgd, maakten van hun hobby hun werk en verdienen daar nu hun geld mee. Tevens zorgen de korte lijnen die er zijn, dat mensen die niet veel geld te besteden hebben en het idee hebben dat muziekles duur is, via de juiste wegen toch deel kunnen nemen aan muzieklessen of andere lessen die geboden worden.

Lang niet elke inwoner van Winterswijk is bekend met alle drie de partners. Zo zijn er ouderen die wel lid zijn van de Bibliotheek, maar geen weet hebben van het aanbod van de WUh en Boogie Woogie. Doordat zij tijdens hun Bibliotheekbezoeken ook kennis maken met de rest van het aanbod, raken ze geïnspireerd om aan te sluiten bij andere activiteiten. Ze vergroten zo hun netwerk en **verminderen zij hun eenzaamheid**. Dit geldt uiteraard niet alleen voor ouderen. Ook jongeren die in de Bibliotheek studeren merken dat ze niet de enige zijn die passie hebben voor bijvoorbeeld Urban muziek. Ze ontmoeten anderen met gelijke passie en kunnen daarin samen optrekken.

Het **ontmoeten van anderen** gebeurt niet alleen tijdens de activiteiten, maar ook ervoor en erna. Zeker als er een ontmoetingsruimte is waar je met elkaar kunt kletsen en wat kunt nuttigen, is de kans groot dat je met anderen in contact komt. Dat kunnen mensen zijn die je al kent of waar je eenzelfde activiteit mee volgt, maar dat kunnen ook spontane ontmoetingen zijn met mensen die voor iets anders in het pand komen. Deze ontmoetingen zullen voor een aantal mensen zorgen voor een **groter sociaal netwerk.** Omdat het pand er voor iedereen is en iedereen zich er welkom moet voelen, zal er sprake zijn van **menging van doelgroepen.** De bezoekers van de koffieochtend zien bijvoorbeeld de studenten die er wekelijks les krijgen. En de koorleden komen de taalmaatjes tegen. Dat levert nieuwe contacten op.

Bezoekers van het pand kunnen allerlei verschillende kennis en vaardigheden opdoen. De culturele identiteit van mensen wordt gevoed en komt tot bloei. Deze ontwikkeling versterkt het culturele fundament van de samenleving en stimuleert het onderlinge vertrouwen tussen mensen. Een van de geïnterviewden herkent dit heel sterk: "*De laatste tijd denk ik veel na over de oorlog van Rusland en Oekraïne. En volgens mij is er meer*

aandacht voor cultuur nodig. In Rusland is er gebrek aan onderwijs, cultuur en kritisch denken. De propaganda heerst in het land. Terwijl daar waar gebrek aan is juist zorgt voor contact met anderen. Je wordt juist blij als er voor ieder wat wils is, het helpt je om de wereld te begrijpen, om open te staan voor anderen en geduld te hebben. Met andere woorden, cultuur is zo belangrijk om goed en vredig te kunnen samenleven." Tevens is het mogelijk om heel praktische kennis op te doen, zoals het leren van de Nederlandse taal en digitale vaardigheden. Op allerlei gebied doen inwoners **meer kennis** op en dat helpt hen onder andere om **fijner samen te leven**.

Niet alleen de partners en inwoners zullen de meerwaarde ervaren. Ook de ondernemers die in de buurt van het pand zijn gevestigd zullen merken dat er meer klanten komen. Een levendig centrum zorgt voor meer klanten bij winkels en horeca. Op het moment dat (groot)ouders even moet wachten tijdens de muziekles van hun (klein)kind, lopen ze even een winkel binnen. Ook de mensen die in het pand werken merken dat: *"Ik haal vaak snel even een broodje, of ik loop even de HEMA in. Anders zou ik toch meer online kopen."*

6.3. Aandachtspunten

Samenwerken

"Omdat we in hetzelfde pand zitten, voelen ze als mijn collega's. Ook al werken we elk bij andere organisaties. Het is fijn om bij de koffie met elkaar te sparren, net zoals 'echte' collega's doen."

Er zijn veel kansen bij het samenwonen. Het samenwerken vraagt bewuste aandacht; bij elkaar in een pand wonen is niet voldoende om samen te werken. Zolang de partners de samenwerking bewust met elkaar opzoeken en eventueel verbreden met derden, zullen de kansen verzilverd worden. Over samenwerken met De Storm zijn verschillende dingen gezegd. De partners hebben goede contacten bij De Storm. Daar waar mogelijk wordt er nu al de samenwerking gezocht. Er worden ook kansen gezien voor verdere samenwerking met het theater. Dan kan er nog breder aanbod gegenereerd worden en worden nog meer mensen in Winterswijk bereikt. Het gezamenlijk huisvesten van de vier organisaties is daar geen voorwaarde voor en zal waarschijnlijk een verwaarloosbaar effect hebben op deze toekomstige samenwerking. De locatie van de huidige Storm wordt als een veel minder geschikte locatie gezien. Het is immers niet centraal gelegen en waarschijnlijk moet de ruime parkeerplaats plaats maken voor aanbouw om alle partners te kunnen vestigen. De positieve effecten van een centrumvestiging van de drie partners, voor zowel de winkels als voor de organisaties zelf, gaan hiermee verloren.

Laagdrempelig

"Als je een gezellig café hebt of een mooie tentoonstelling, dan lok je mensen naar binnen. Als je op de gevel zet 'cultuurcentrum' dan zullen mensen niet geneigd zijn om binnen te stappen."

Het pand moet voor elke inwoner van Winterswijk aantrekkelijk zijn om binnen te komen. Of je nu jong of oud bent, van lezen houdt of niet, of je krap bij kas zit of veel geld te besteden hebt; het is een plek voor iedereen. Een plek die in de literatuur omgeschreven wordt 'als een plek waar je je thuis voelt, terwijl je van huis bent'. Meermaals wordt benoemd dat met name voor jongeren in Winterswijk zo'n plek hard nodig is. Een van de geïnterviewden geeft aan dat het jongerenwerk ook aangehaakt kan worden om de jeugd (nog beter) te bereiken. De ervaring in Winterswijk is dat jongeren graag terugkomen als ze eenmaal ervaren hebben wat er mogelijk is. Dit ziet Boogie Woogie bijvoorbeeld bij haar pop aanbod en de Bibliotheek bij de (schrijf) activiteiten gedichten, spoken word en vloggen.

Verder is er behoefte aan de mogelijkheid om ‘iets te kunnen nuttigen’, zodat het aantrekkelijker is om wat langer in het pand te blijven en anderen te ontmoeten. Waar de één een restaurant voor zich ziet, heeft de ander het over een ‘simpel cafeetje’. De gemene deler zit erin dat er ruimte moet zijn om elkaar te ontmoeten terwijl er wat gedronken kan worden.

Het bereiken van echt alle inwoners vraagt de nodige inspanning, met name de jeugd komt niet vanzelf naar binnen. Door ook op dit onderdeel de krachten te bundelen, zal het bereik vergroot worden.

Multifunctioneel

“Wel is er een goede ruimte nodig. Waar van alles mogelijk is. Want ja, je kan het maar één keer goed doen.”

Door het diverse aanbod, is er een flexibel te gebruiken pand nodig. Ruimtes moeten gedeeld kunnen worden, zoals nu ook al gebeurt. De wens wordt meermaals uitgesproken dat het een transparant, aantrekkelijk gebouw moet zijn waarin je kunt zien wat er allemaal gebeurt en waar je wordt geprikkeld. In Arnhem bij de Rozet hebben ze de ervaring dat een open karakter werkt. Studenten geven daar op de trap een voordracht en als je in de horeca-ruimte, vlakbij de trap, zit dan krijg je dat mee. Er moet goed nagedacht worden over een dergelijke aantrekkelijke inrichting, over akoestiek, over eventueel geluidsoverlast en over divers inzetbare ruimten. Dit is al beschreven in het bestaande Functioneel Programma van Eisen: Hét Centrum van Winterswijk.

7. Samenvatting

Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek Oost-Achterhoek hebben de wens om samen te wonen en werken. De WUh en Boogie Woogie zijn momenteel in hetzelfde pand gevestigd en merken dat ze samen nog meer voor de inwoners van Winterswijk kunnen betekenen. Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek verwachten dat deze positieve ontwikkeling wordt versterkt als ook de Bibliotheek in hetzelfde pand is gevestigd.

Er is een trend gaande waarin culturele instellingen elkaar steeds vaker opzoeken om samen te werken. In Stockholm bestaat het Kulturhuset Statsteatern als zogenaamde third place: een soort huiskamer waar je je thuisvoelt als je niet thuis bent. Ook dichterbij huis zijn deze plekken te vinden, zoals bijvoorbeeld de Rozet in Arnhem. Deze plekken hebben een positieve invloed op individuele ontplooiing én op samenleven. Er is een groei zichtbaar op de piramide van Abraham Maslow naar sociale acceptatie en waardering.

De verwachting om gezamenlijk een positieve bijdrage aan de Winterswijkse samenleving te leveren lijkt gegrond. Met Boogie Woogie, de WUh en de Bibliotheek is gekeken naar welke verandering er verwacht wordt. Deze verwachting is vervolgens getoetst en aangescherpt door met 12 stakeholders individuele interviews te houden. Op deze wijze is het veranderverhaal tot stand gekomen.

Door het samenwonen bieden de partners meer gezamenlijke activiteiten aan, zijn ze meer zichtbaar, delen ze hun netwerk en is er sprake van korte lijnen. Dit zorgt voor verandering op verschillende vlakken. Er is meer participatie, minder eenzaamheid en meer kennis. Mensen ontmoeten anderen, krijgen een groter sociaal netwerk en kunnen fijner samenleven. Tevens mengen verschillende doelgroepen meer. Deze meerwaarde komt niet vanzelf tot stand. De partners moeten bewust met elkaar samenwerken, de locatie moet centraal liggen en het pand moet aantrekkelijk en laagdrempelig zijn.

8. Bijlage: Bronnen

De geïnterviewde stakeholders
Peter ten Hagen | ondernemersvereniging ABH-City Winterswijk
Vlok van Harten | vrijwillig coördinator van het Vrijwilligerspunt van de WUh
Jesse Klein Entink | Urban talentmakelaar
Natasja te Linde | Stichting Present
Mevrouw Lodder | gebruiker van automaatje
Wouter van de Mosselaar | horecaondernemer
Hans van Ommeren | oud-ondernemer
Danny Oonk | voorzitter van muziekvereniging Excelsior
Daria te Selle | vrijwilliger bij Taalhuis
Jeffrey Sleterink | deelnemer aan charette
Simone Ruesink | cultuurcoördinator in het basisonderwijs
Christoff Veenemans | taalcoach in de bieb

Literatuur
Berg, N. van den, Blaker, N. & Veldkamp, J. (2022). Culturele multifunctionele organisaties. Een exploratief onderzoek naar organisaties met meerdere culturele functies. Amsterdam: Atlas Research.

Dool, A. van den. (2022). Bibliotheken in gecombineerde instellingen. 7 Gelderse pioniers aan het woord. Deventer: Rijnbrink.

Leeuw, de, J. (2022). Functioneel Programma van eisen Nieuwbouw. Hét centrum van Winterswijk. 2103 Winterswijk-FPvE-Cultuurgebouw-def(2)-2022.05.04.doc

Ruigendijk, C. (2017). Toekomsttheater. Interview met Aat Vos in de Theaterkrant. (Toekomsttheater – interview Aat Vos – Theaterkrant)

Websites
Artikel - MFA Portaal

Gemeente Winterswijk in cijfers en grafieken (bijgewerkt 2023!) | AlleCijfers.nl

Geletterdheidinzicht - Home

Getipt: boek over de sociale impact van bibliotheken | Iedereen Leest